

Я. Яцків, академік НАН України, голова Науково-видавничої ради НАН України:

«...Загалом в Україні, за даними Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, видається понад 2200 періодичних видань, з них 303 – видання НАН України, (скромні 14 %), а 1330 видань належать МОН України. Попередній міністр освіти і науки активно «реформував» наукову сферу, нинішній – планує «реформувати» Академію. Але виникає питання – хіба може МОН мати стільки періодичних видань? Та це ж, вибачте мене, здебільшого макулатура. Чи можемо ми пишатися тим, що за кількістю наукових журналів ми наздогнали Росію? Ще 5 років тому співвідношення було 1:3. Це ганебне зрівняння, особливо якщо подивитися на рівень наукових результатів, які публікуються в тих 1330 виданнях під егідою МОН України. Зниження рівня наукових журналів – це одна з основних проблем нашої наукової сфери. Наприклад, Польща має 1000 наукових журналів, трохи менше, ніж наш МОН, але в рейтингу публікацій посідає 19-те місце, а Україна – 39-те.

З року в рік зростає кількість статей, які українські вчені публікують у закордонних виданнях. Це, безперечно, позитивна тенденція. І тут перед веде Секція фізико-технічних і математичних наук – кількість статей, виданих в Україні і за кордоном, невдовзі зрівняється.

Видавничу діяльність НАН України широко представлено в різноманітних каталогах і базах даних. Уже 10 років ми видаємо єдиний в Академії науково-популярний журнал «Світогляд», видаємо також реферативний журнал «Джерело». Загалом під егідою і контролем Президії є 133 видання – 91 журнал і 42 збірники наукових праць. Секція фізико-технічних і математичних наук видає 43 журнали, Секція хімічних і біологічних наук – 23, Секція суспільних і гуманітарних наук – 16. Крім того, окремі інститути видають періодику власними силами, тобто НАН України не є їхнім співзасновником. Таких видань – 170 (75 журналів і 95 збірників).

Періодичне наукове видання має оперативно інформувати спільноту про наукові досягнення, однак багато журналів лише називаються журналами, оскільки виходять 1–2 рази на рік, що пояснюють відсутністю портфелю статей і фінансовими труднощами. При цьому деякі установи дозволяють собі видавати більш як 10 журналів, Інститут історії України видає аж 18. Готувати на високому рівні таку кількість журналів просто неможливо! Можете критикувати мене за ці слова і на практиці доводити, що я помиляюся. Тому прошу академіків-секретарів відділень звернути серйозну увагу на журнали, які інститути видають самостійно. Всі журнали, що видаються під егідою НАН України, Науково-видавнича рада регулярно моніторить, простежуючи їхній рівень.

В академічних установах на сьогодні працюють 19 292 науковці, з них 10 617 докторів і кандидатів наук. От і виходить, що в Академії одне видання припадає на 35 наукових працівників зі ступенем. Навіть не знаю, як до цього ставитися, але моя думка як голови Науково-видавничої ради така: треба доводити журнали до належного рівня. Для цього слід укрупнювати їх і не друкувати другорядні статті. Загалом науковцям варто якомога більше публікуватися у міжнародно визнаних журналах з імпаکت-фактором.

У сучасного наукового журналу обов'язково має бути власний веб-сайт, а не лише сторінка на сайті інституту або видавця. Якщо журнал представлено на сторінці закордонного видавця, який перевидає цей журнал іноземною мовою, ми втрачаємо національний пріоритет. На жаль, у нас небагато журналів, які мають свої веб-сайти, – 69 з 303. Для керівництва Академії і директорів інститутів має стати нагальною потребою досягти належного рівня представлення наших журналів у світовому інформаційному просторі.

Ми пишаємося журналами, які перевидають англійською мовою в закордонних видавництвах. Таких 21 видання. Наші інститути самостійно видають англійською мовою 10 наукових журналів. Це ще більша честь і гордість. Якщо ми хочемо бути знаними у світі, ми неодмінно маємо (можливо, крім окремих гуманітарних дисциплін) випускати паперові, а краще – електронні англійськомовні видання. Тільки так ми можемо інтегруватися у світову наукову спільноту.

У наукометричній базі Scopus представлено 29 наших журналів. Це ще один напрям, що потребує наполегливої роботи. І одне з найгостріших питань – небажання редколегій переводити бібліографічні посилання з кирилиці на латиницю. А бази даних не сприймають таких посилань, на статті з ними не можна отримати індекс DOI. Науково-видавнича рада заохочує журнали переходити на латиницю і допомагає їм у цьому. Я хотів би похвалити 11 наших журналів, у яких наявні формальні показники, притаманні журналам європейських країн. Звісно, йдеться про оформлення, бо за зміст видання відповідають редколегія і самі автори. Інші журнали мають рівнятися на них, крок за кроком піднімаючись до їх рівня.

Ми пишаємося, що 18 наших академічних журналів мають імпакт-фактори, в університетських виданнях цей показник значно нижчий. Можна по-різному ставитися до імпакт-фактора, але це міжнародно визнаний рейтинг для журналу, і потрібно, щоб якомога більше наших видань мали його.

На завершення хочу сказати, що під час наступної каденції Президії НАН України потрібно обов'язково підготувати програму створення і розвитку науково-видавничого комплексу Академії, добитися від Уряду грошей на завершення будівництва і реконструкцію власної типографії. Та, що розташована у центрі міста, вже застаріла, натомість на вул. Булаховського є

цілий комплекс, у якому вже кілька років триває ремонт, але не вистачає грошей на завершення робіт.

Отже, ми маємо робити все, щоб наші журнали були визнаними у світі...»
(Яцків Я. Наукова періодика як складова науково-технічного та гуманітарного розвитку держави // Вісник НАН України. – 2015. – № 5. – С. 46–47).